

© Juanjo Marín

TUMBALAFUSTA

DOSSIER DE PETÍTES CRÍTQUES

El llibre

TEMPORADA 24—25

INTRODUCCIÓ A LES PETITES CRÍTQUES — 3

LÈXIC RELACIONAT AMB L'ESPECTACLE — 6

PREGUNTES SOBRE L'ESPECTACLE — 11

PROPOSTES DE TREBALL — 13

MÉS PROPOSTES DE TREBALL — 16

INTRODUCCIÓ A LES PETITES CRÍTQUES

Les **Petites crítiques** són un material d'acompanyament que vol apropar la noció de la crítica teatral als infants, no per formar crítics professionals sinó perquè les eines que fa servir la crítica fomenten una actitud activa de l'espectador que ens sembla imprescindible d'incentivar. Despertar el sentit crític permet mirar d'una altra manera el món més enllà del teatre.

Ajuda a qüestionar-se les coses, a entendre la complexitat i la confrontació d'idees.

També és un exercici per (re)pensar l'obra, tornar a l'experiència des de l'anàlisi fent l'acció de recordar allò viscut. Per aconseguir-ho, els dossiers de **Petites crítiques** relacionen els espectacles programats amb determinats aspectes del llenguatge escènic.

© Juanjo Marín

TUMBALAFUSTA

PRESENTACIÓ

Una caixa feta amb fustes espera en silenci la seva sort.
 Dos parells de mans comencen a moure'n les peces per l'espai.
 I es construeixen paisatges que són casa, barri, poble, ciutat...
 I el joc entre aquestes quatre mans i aquest parell de caps que tot ho transforma.
 De fustes que són casa, en surten històries.
 Del barri, en neixen sons que són músiques.
 I de la ciutat, n'escoltem les veus de molts nens i nenes.
 I ens preguntem què fem allà.
 I descobrim com funciona tot allò que ens envolta.
 I aprenem.
 Números, paraules, imatges.
 I a poc a poc ens anem fent grans.
 Molt grans.
 I ens preguntem més coses fins que, per fi, arribem a l'origen de tot plegat:
 L'arbre de la vida.

CREACIÓ I DRAMATÚRGIA

Xavier Bobés, Pau Matas
 i La Ruta 40

DIRECCIÓ

Xavier Bobés i Pau Matas

INTÈRPRETS

Alberto Díaz i Sergi Torrecilla/
 Jaume Ulled

IL·LUMINACIÓ

Conrado Parodi i Conxita Pons

MÚSICA

Pau Matas

COPRODUCCIÓ

Fills de la ruta s.l.
 i Festival Grec de Barcelona

AMB EL SUPORT DE

Teatre de Lloret i Beca Mans
 (Viu el Teatre)

IDIOMA

En català

EDAT RECOMANADA

De 5 a 9 anys
 (cicle infantil, inicial i mitjà)

LLOC

Montjuïc. Espai Lliure

DURADA APROXIMADA

60' sense pausa

Tumbalafusta és una proposta de teatre familiar que combina el teatre, el text, el teatre d'objectes i la música. La fusta és l'element principal d'aquesta proposta en què dos parells de mans mouen peces per l'espai i fan aparèixer paisatges, històries, jocs, preguntes, imatges, números, paraules... en un viatge imaginatiu durant el qual intèrprets i públic compartiran preguntes sobre com funciona el món que els envolta, acompanyant el constant procés de descoberta que és fer-nos grans.

TREBALL AMB L'ESPECTACLE

Amb aquest espectacle volem parlar de temes propis de l'obra com ara la imaginació, la descoberta de l'entorn o el fer-se gran, i de conceptes del llenguatge escènic centrats en el teatre visual i d'objectes. Per això trobareu en aquest dossier un recull de lèxic relacionat específicament amb aquests i d'altres aspectes de l'espectacle. Hi ha també un seguit de preguntes i propostes de treball perquè pugueu fer-ne reflexió i valoració amb els alumnes més enllà de la primera impressió –el m'agrada/no m'agrada, i recollir-les en una proposta creativa per als infants, o per crear-vos les vostres pròpies propostes.

LÈXIC RELACIONAT AMB L'ESPECTACLE

ESPAI SONOR

És el conjunt de sons i músiques que acompanyen l'obra de teatre. El so pot provenir de dins de l'escena (per exemple, d'una ràdio), o de fora (ja sigui per uns altaveus o fet en directe) i serveix per crear diferents atmosferes, tant si són realistes com si no. Amb el so podem fer veure que som en una ciutat, al mar, al bosc, enmig d'una tempesta... I també pot servir per representar animals. A *Tumbalafusta*, hi ha algunes cançons enregistrades però també s'utilitzen els sons de la fusta (com ara el dels llistons i les peces xocant entre elles o amb el terra i els pals de pluja) per crear l'espai sonor.

FUSTA

La *fusta* és la matèria dura dels troncs i de les branques dels arbres.

Anomenem *fustes toves* les que, com la d'avet o la de balsa, tenen poc pes; *fustes dures* les que tenen un pes elevat, com la del pi resinós, l'om, l'alzina, el faig, el roure i la noguera, i *fustes semidures*, les intermèdies, com la del pi comú i la del làrix. La fusta és molt sensible a la humitat, que fa que es dilati i després, quan el clima torna a ser sec, es contregui. Com que de la fusta se'n poden fer mobles i estructures, per tal d'evitar-ne la destrucció s'ha de sotmetre a un tractament de conservació.

Els humans construïm objectes de fusta des de la prehistòria. Segur que si mires al teu voltant trobaràs moltes coses fetes de fusta: portes, finestres, taules, cadires, jocs i joguines, llapis... Però també se'n pot fer pasta de paper, estris de cuina i, fins i tot, instruments musicals. De fet, fusta també és el nom genèric que rep un grup d'instruments de vent de l'orquestra (format per oboès, clarinets, fagots, contrafagots, flautes, corns anglesos, flautins i saxòfons).

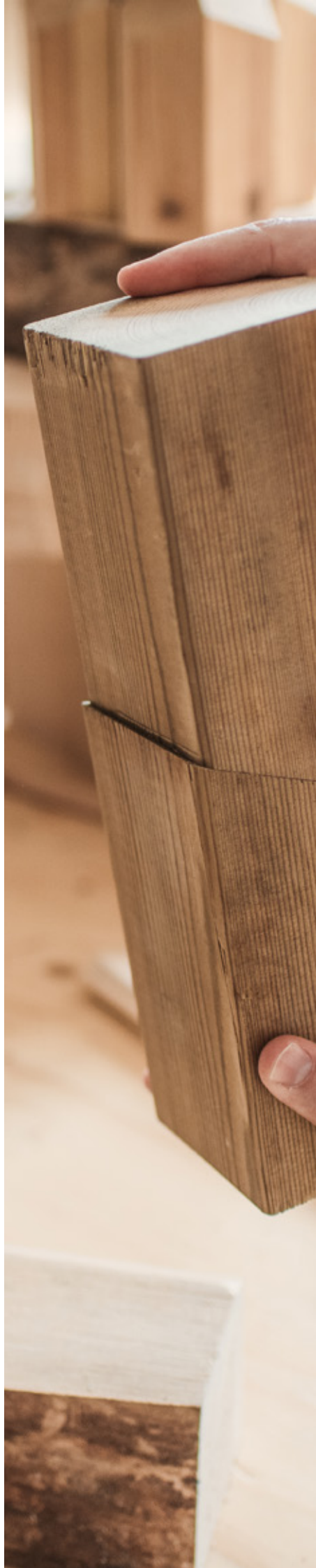
A banda de tot això, la fusta també serveix per a encendre estufes, llars de foc i per fer la foguera de Sant Joan!

IL·LUMINACIÓ

Com que els teatres són espais tancats, sense llum natural, és imprescindible il·luminar-los. La *il·luminació* és, doncs, la creació a partir de la llum. La il·luminació ha d'aportar llum a l'escenografia i als cossos i rostres dels intèrprets perquè se'ls vegi. Però no només serveix per a això: permet fer ombres, fa que ens fixem en una acció concreta de l'obra, crea atmosferes i connecta amb les nostres emocions. A més, també es capaç de definir espais i fer que un mateix lloc es converteixi en un altre. En teatre es juga molt amb el color de la llum.

A *Tumbalafusta*, la llum i el color aporten atmosferes a diferents paisatges. T'has fixat en les formes geomètriques de colors que apareixen i desapareixen de terra? Són part de l'escenografia i són fetes amb llum!

Normalment no parem atenció a la llum però, quan recordem un espectacle, segur que ho fem a partir de la llum que tenia. I sabies que la llum es pot veure si hi posem fum?

IMAGINACIÓ

La *imaginació* és la capacitat de formar imatges i pensaments nous que imiten la realitat però d'una manera fantàstica. Imaginar és la manera que tenim de generar idees noves. Ens ajuda a créixer, a fer descobriments i, fins i tot, a crear invents! Quan juguem, fem servir la nostra imaginació. Hi ha joguines que ens fan imaginar més que d'altres. El material que anomenem *no estructurat* és el que no representa res de concret. Per tant, quan hi juguem, es pot convertir en qualsevol cosa, com ara una casa, una nina, un cotxe o una nau espacial. Aquest tipus de material no només ens fa pensar i buscar solucions, sinó que a més ens dona la capacitat de decidir! Si us ve de gust continuar investigant els materials no estructurats, us recomanem el llibre *Peces soltes, el joc infinit de crear* de Priscilla Vela.

A *Tumbalafusta*, l'Alberto i el Sergi només fan servir un grapat de peces de fusta de diferents mides, pesos i formes per representar-ho tot, i és gràcies a la nostra imaginació que no els cal res més.

JUGAR

Tumbalafusta és un espectacle de creació al voltant d'alguns conceptes que relacionem amb la infància, essencialment amb el joc.

Jugar és una activitat física o mental que té per objectiu entretenir-se, però alhora genera una estimulació física o mental que serveix per adquirir habilitats pràctiques, desenvolupar-se personalment i aprendre a relacionar-se amb l'entorn. Per tant, té un rol educatiu. És present en totes les cultures i es practica de diferents maneres al llarg de tota la vida. És especialment important durant la infància, i per això el dret de jugar està recollit en la Declaració Universal dels Drets de l'Infant (article 7), perquè els infants quan juguen construeixen el seu propi món de pensaments, idees i emocions, i aprenen així a resoldre problemes, a desenvolupar l'empatia, a entendre millor el món, a desenvolupar la flexibilitat mental, la innovació i el pensament crític, i a explorar la seva identitat i independència. Per jugar, la creativitat i la imaginació són fonamentals.

El teatre es pot entendre com un joc en el qual els intèrprets encarnen uns personatges i expliquen una història, i el públic se'l pren per real sabent que no n'és. Aquesta és la regla més important: imaginar que passa realment. Els intèrprets, per fer la seva feina, sovint han de recordar com jugaven quan eren petits i tornar-ho a fer!

La relació entre jugar i actuar és tan estreta que en molts idiomes es fa servir la mateixa paraula per dir totes dues coses. Per exemple en anglès és *play*; en francès, *jouer*, en alemany *spielen*...

L'ARBRE DE LA VIDA

L'arbre de la vida és un concepte comú en moltes religions, mitologies i llegendes. El seu significat pot variar una mica, ja que és un terme que s'utilitza en diferents cultures d'arreu de món. Per a alguns representa una font de vida, per a d'altres és la força que connecta tots els organismes de la natura (tant vius com extingits) i per a d'altres simbolitza el cicle de la vida i la mort.

Que es relacionin els arbres amb la vida no és d'estranyar, ja que generen aire net, ens fan ombra a l'estiu, són casa per a alguns animals, donen fruits, purifiquen l'aigua, redueixen el soroll a les ciutats i ens serveixen per fer mobles, objectes i joguines. Els arbres mateixos són matèria viva, ja que s'alimenten i creixen com nosaltres. De fet, en podem esbrinar l'edat tot comptant-ne les anelles del tronc.

A *Tumbalafusta*, el concepte *arbre de la vida* no es fa servir en cap moment. Però la companyia l'utilitza per descriure l'obra a la sinopsi perquè és molt present al llarg de tota la peça. Tant quan ens parlen de què significa descobrir l'entorn que ens envolta i adonar-nos que ens fem grans, com en el material que utilitzen per explicar-nos-ho: la fusta.

LA RUTA 40

És una companyia teatral catalana que té més de deu anys. Ha estrenat dotze espectacles. Treballa en dues línies: fer espectacles a partir de textos clàssics (Harold Pinter i Thornton Wilder) o contemporanis (Davide Carnevali, Josep Maria Miró, Albert Arribas, Marc Artigau, Romina Paula o Lluïsa Cunillé); i fer espectacles de creació en col·laboració amb dramaturgs i directors externs a la companyia (Carlota Subirós i Ferran Dordal). Els seus espectacles han format part de la programació del Festival Temporada Alta, Festival Grec, Fira Tàrrrega, Fira de Teatre de Manacor, BABEL Festival (Romania), Teatre Lliure, Sala Beckett, La Seca-Brossa o El Maldà, entre molts altres. Ha rebut diversos premis, com ara el III Premi Catalunya de Teatre (2020) promogut per ADETCA, en la modalitat de "Projecte artístic singular, per la innovació constant i sostinguda i per la important aportació a les arts escèniques"; el Premi de la Crítica 2019 a Millor Espectacle de Petit Format per *Reiseführer* i el Premi Butaca 2015 al millor espectacle de petit format per *El llarg dinar de Nadal*. També ha estat nominada als Premis Barcelona Teatre en la categoria de millor text original per *Reiseführer* i ha resultat finalista del Premi de Teatre BBVA en dues ocasions, amb *El llarg dinar de Nadal* i *Cúbit*.

METÀFORA

Una *metàfora* és una manera indirecta de parlar d'un objecte o una idea. Per crear una metàfora sovint fem servir comparacions amb altres objectes o idees, com per exemple: el cel es va tornar negre com el carbó! A l'espectacle *Tumbalafusta* fan servir moltes metàfores per referir-se de manera poètica i visual a idees difícils i llargues d'explicar en paraules, com ara l'amistat o el pas del temps.

Les metàfores són molt comunes en la literatura i el món de la música, i en trobem sovint a les cançons. Però també en fem servir moltes en el nostre dia a dia!

PAISATGE

A *Tumbalafusta*, l'Albert i el Sergi utilitzen diverses fustes per crear múltiples paisatges com ara un bosc, un mar i una ciutat.

Un *paisatge* és un tros de terra on viuen determinades persones, animals o plantes, que podem contemplar des d'un altre lloc. Els paisatges poden ser naturals o creats per les persones, és a dir, poden ser paisatges naturals o urbans. La natura no és cap paisatge: perquè es consideri un paisatge cal algú que el contempli. Per això el paisatge ha estat un tema molt habitual al món de l'art, especialment en la pintura. A Catalunya tenim paisatges molt bonics.

TEATRE VISUAL

És un tipus de teatre on les imatges, normalment molt cuidades i boniques, són igual o més importants que les paraules.

Si volem explicar coses imaginàries o fantàstiques, sovint ens és més fàcil fer-ho amb imatges perquè el nostre pensament visual, que és més antic i més ampli que el pensament textual, ens ajuda a entendre més coses i millor.

El *teatre visual* utilitza metàfores i símbols. L'espectacle *Tumbalafusta* n'és ben ple. Per exemple: quan representen la sortida o la posta del sol tot movent una fusta rodona, uns braços llarguíssims amb l'ajuda de dos bastons, o el retrobament de dos amics fent encaixar un parell de peces.

Normalment, en el teatre visual hem de fer servir més la imaginació perquè expressa tot allò que no podem descriure amb paraules!

Al teatre visual, tots els elements són igual d'importants. És a dir: la llum, el so, els objectes i els cossos dels actors i les actrius col·laboren junts per construir el discurs i l'acció de l'obra.

TITELLES

Són objectes que representen humans o animals i, per tant, objectes als quals donem vida. Poden ser de fil, de varetes, de guant, de dit, etc. I poden estar fabricats amb pasta de paper, fusta, cartró, tela, fang... Actualment, però, qualsevol objecte pot esdevenir un titella i amb la sola manipulació podem definir què representa. A *Tumbalafusta*, per exemple els actors es representen a ells mateixos amb un parell de peces de fusta que ni tant sols tenen forma de persona.

Encara que és un joc típic d'infants, els espectacles de titelles es van inventar per als adults, per explicar llegendes i contes populars.

PREGUNTES SOBRE L'ESPECTACLE

Preguntes sobre l'espectacle

A continuació us proposem algunes preguntes que us poden anar bé per reflexionar sobre l'espectacle. Teniu informació al glossari que us pot ajudar a raonar les respostes. Us proposem una reflexió col·lectiva a l'entorn de l'obra i dels temes que tracta.

- T'ha semblat original i imaginatiu l'espectacle? Què és el que t'ha semblat més original?
- Quins personatges, objectes i paisatges has vist que els actors creessin amb les fustes? T'imaginaves que es poguessin crear tantes coses amb un grapat de peces de fusta?
- Per què serveix jugar? Per què creus que deixem de jugar quan ens fem grans? Tu penses que deixaràs de jugar?
- A l'espectacle, l'Alberto i el Sergi ens expliquen alguns dels seus somnis més fantàstics, com ara poder volar, transformar-se en gegant o tenir superpoders. I tu? Quins són els somnis més imaginatius que has tingut mai?
- Amb el teatre podem crear efectes per tal que sembli que fem màgia. Has vist algun moment màgic a l'espectacle? Sabries dir quin? Com diries que el feien?
- La fusta és un material que es pot fer servir per moltes coses. Una d'elles és fabricar instruments. Quins instruments estan fets de fusta? Quins altres objectes estan fets amb aquest material?
- Si piquem, arrosseguem o movem per l'aire una o varies peces de fusta, podem imitar sons del nostre entorn més proper, de la natura i, fins i tot, de mitjans de transport. N'has sentit algun a l'espectacle? Com el feien? Se t'acudeixen més sons quotidians que podríem reproduir amb fustes?
- Fer-nos grans ens porta a descobrir coses. L'Alberto i en Sergi ens expliquen que han descobert coses com ara que, quan estem cansats, ens enfadem més; que és impossible agradar a tothom, o que si t'empasses un xiclet no se t'enganxa a la panxa ni et mors. I tu? Què has descobert des que vas néixer?
- A l'espectacle també diuen que ens fem grans quan necessitem estones per estar sols, quan el cos ens diu que està preparat per tenir fills, o quan ens mirem al mirall i veiem que la cara ens ha canviat... Tu quan diries que ens fem grans?
- Per a tu, l'obra té un final feliç?
- Com t'ha fet sentir aquest espectacle (content/a, trist/a, emocionat/da, feliç, nerviós/a, enfadat/da...)?

PROPOSTES DE TREBALL

De tots els moments de l'obra, tria'n un que t'hagi agradat especialment.
Com era? _____

Què hi passava? _____

Per què m'ha cridat l'atenció? _____

Encercla cinc paraules que crequis que defineixen l'espectacle 'Tumbalafusta'.

FOSC	COMPLICAT	DIVERTIT	SORPRENENT
TRANQUIL	AVORRIT	BRUT	CURIÓS
LENT	BONIC	CONFÚS	DESCONEGUT
RÀPID	LLARG	TRIST	SOROLLÓS
VISUAL	MÀGIC	DIFERENT	IRREAL
LLUMINÓS	ESTRANY	LLUNYÀ	FÀCIL
MUSICAL	MISTERIÓS	TENDRE	IMPORTANT

Ara llista les paraules a la columna que crequis que corresponen.

Si t'agraden, sota la cara somrient. I si no t'agraden, les pots posar sota la cara trista.

Compara la teva resposta amb la d'un company de classe. Heu triat les mateixes paraules? Les heu col·locades a les mateixes columnes? El teatre, cadascú el viu a la seva manera. Tothom pot tenir un opinions diferents del mateix espectacle!

MÉS PROPOSTES DE TREBALL

Aquí teniu més propostes de treball per fer després d'haver vist l'espectacle:

- Us proposem fer un treball d'exploració al voltant dels arbres, l'origen de la fusta. Podeu sortir al pati o anar a algun lloc on hi hagi un arbre. Observeu-lo de dalt a baix. Com té l'escorça? I les branques i fulles? Podeu tancar els ulls i acariciar-ne les diferents textures, escoltar el so de l'aire travessant-lo i parar atenció per provar de sentir si hi ha algun ocell que hi visqui. Si fa fruits que es puguin menjar, en podem fer un tast, o podeu portar fruites i fruits secs per berenar debatent si sabeu de quin arbre provenen. Per últim, podeu fer un dibuix per mirar de plasmar les formes que fan al cel les branques i les fulles, o bé recollir branquetes i fulles per resseguir-les, estampar-les o decorar-les a classe.
- L'Alberto i el Sergi ens expliquen el seu dia a dia, com és el seu poble i les coses que hi passen, fent servir peces de fusta. En grups petits, podeu explicar una història, una anècdota o les activitats que feu un dia concret de la setmana utilitzant objectes que tingueu a l'aula (carpetes, estoigs, retoladors, esborradors i, fins i tot, cadires).
- Feu-vos amb fustes de diferents formes, mides i pesos. Que cadascú n'agafi una. Observeu-les i penseu tres objectes o elements en els quals es podria convertir (per exemple, un assecador de cabells, un telèfon o un bigoti). Després, representeu-ho tot fent mímica davant dels/les vostres companys/es. Podeu jugar a endevinar de quins objectes o elements es tracta.
- Segur que els vostres avis i àvies, quan eren petits, no jugaven amb les mateixes coses ni de la mateixa manera com ho feu vosaltres. Esbrineu un joc de l'època dels vostres avis i àvies, després expliqueu-lo a classe i, tot seguit, proveu de jugar-hi!
- Amb les fustes i les branques, l'Alberto i el Sergi creen un munt de figures i espais: cases, un poble, un bosc, un castell dalt d'un turó, un tren, un vaixell, una persona que passeja un gos, un sol, un núvol... Us proposem fer el mateix: amb un grapat de retalls de fusta o de branques, una base de cartró i una mica de cola blanca, podeu crear l'espai o la figura que vulgueu. Només cal que hi poseu una mica d'imaginació!
- Asseguts en cercle, podeu construir un relat fantàstic entre tots. Algú dirà la primera frase; qui sigui al seu costat, la segona, i així fins que completem el cercle o quedem satisfets amb la història que haguem creat.
- Amb peces de construcció (tipus Kapla), podeu crear estructures. Podeu jugar amb l'equilibri intentant que les construccions siguin molt altes, o fer diverses propostes i combinacions per veure quina figura és més estable.
- També us proposem fer un visionat d'aquest capítol d'*Una mà de contes* on s'explica un conte fent servir estris de fusta:
[Una mà de contes - T21xC4 - La medicina del senyor Tauló - SX3](#)